

Zpráva o stavu brnkaření: tříleté působení Brněnského naratologického kroužku alias BRNKu

Brněnský naratologický kroužek (<http://brnenskykrouzek.wordpress.com>) představuje nezávislé občanské sdružení odborníků z různých vědních disciplín, jehož hlavním cílem je podpora, rozvoj a popularizace bádání na poli fikce a teorie vyprávění jak v řadách širší odborné veřejnosti, tak také mezi studenty vysokých i středních škol. Zároveň však usiluje o posilování mezioborového dialogu v této oblasti a zejména pak o systematické rozvíjení badatelské, přednáškové a publikační činnosti svých členů.

Kroužek byl založen na podzim roku 2011 z iniciativy dvou (tehdy) doktorských studentů Filozofické fakulty Masarykovy univerzity Radomíra D. Kokeše a Aleše Mereuse. Tento projekt by však pravděpodobně nikdy nemohl být realizován bez přispění Bohumila Fořta, Ondřeje Sládka a v neposlední řadě Lubomíra Doležela, jenž vznik BRNKu od samého začátku aktivně podporoval. Jak už napovídá sám název, Brněnský naratologický kroužek se otevřeně hlásí k tradici tzv. kroužkařských hnutí vznikajících zejména během první poloviny minulého století a jeho záměrem je koncentrovat významné i nadějně odborníky z mnoha vědeckých oborů a zapojit je do společných badatelských projektů. Na rozdíl od vnitřně sevřených „tradičních“ akademických disciplín BRNK chápe fenomén vyprávění jako určitou *perspektivu*, jež tvoří jasně viditelný průsečík zájmu badatelů z mnoha *různých* oborů. Teorie vyprávění na půdě této vědecké platformy tudíž není, a ani nemůže být chápána jakožto jedna disciplína, ale proměňuje se zde spíše ve vědeckou perspektivu, která svým založením umožňuje produktivní komunikaci napříč řadou oblastí.

Tomuto základnímu východisku pak odpovídá (a) náplň veřejných přednášek (za tři roky své existence jich BRNK uspořádal dvaadvacet), (b) podoba společných publikačních projektů BRNKu, ale zejména (c) samotné osazenstvo kroužku, v němž jsou nyní zástupci literární vědy, filmových studií, estetiky, filozofie, divadelní vědy nebo lingvistiky.

Přednášky Brněnského naratologického kroužku se s výjimkou podzimního semestru roku 2012 vždy konaly na půdě Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, která kroužku již téměř tři roky zdarma propůjčuje své prostory, za což jí patří náš dík. Dosud uskutečněné přednášky členů BRNKu lze pro přehlednost čistě orientačně rozdělit do tří základních okruhů:

1. hranice (teorie) vyprávění a fikce (A. Jedličková: Narativita vs. deskriptivita aneb Proč se vyplatí rozlišovat mezi vyprávěním a popisem; T. Kačer: Posli

- pošli; J. Šotkovský: Divadlo jako naratologova noční můra aneb Popis jednoho /výzkumného/ zápasu; Z. Fonioková: Příběhy identity v životě, v literatuře a v autobiografii aneb Jsme všichni nespolehliví vypravěči?; J. Blažejovský: Bůh z projekčního přístroje: okamžiky obrácení; P. Kyloušek: Slovesný čas a fokalizace: k otázce narativní vzdálenosti ve francouzské literatuře; A. Merenus: Vyprávěcí situace v dramatu)
2. filozoficko-logické aspekty teorie fikce a fikčnosti obecně (L. Doležel: Jak dospět k fikčním světům; J. Raclavský: Sémantika vlastních jmen ve fikci; P. Kořátko: Fikce, skutečnost a radikální vyprávění, M. Zouhar: Estetické sůdy a bezchybná nezhoda; M. Suchomel: Promimetická promluva; P. Steiner: Umění, právo a věda v modernistickém klíči: Šklovskij, Schmitt, Popper)
 3. narativní teorie v historiografické perspektivě (R. D. Kokeš: Historická poetika českého filmu: styl a vyprávění v letech 1911–15; L. Česálková: Jednej správně socialisticky: k vyprávěcím postupům českých krátkých satiricky-výchovných filmů 50. let; J. Trávníček: Střední Evropa v modu narativním: vyprávění a dějiny, O. Sládek: Jan Mukařovský a Roman Jakobson – spjité nádoby?; L. Doležel: Fikce a historie v českém kontextu; P. Steiner: Ozvláštněný zákon: Jack London v adaptaci Šklovského/Kulešova; F. A. Podhajský: Marxismus a strukturalismus: české středoškolské poetiky za Antonína Novotného; P. Mareš: Od němého ke zvukovému filmu: proměny forem a funkcí jazyka ve filmovém vyprávění)

Nejvýznamnějším dosavadním publikačním výstupem BRNKu je společně připravený tematický blok „Drama, divadlo a film v perspektivě teorie vyprávění“, jenž vyšel na stránkách časopisu *Theatralia* (1/2014). Blok je tvořen dialogickým úvodem (R. D. Kokeš – A. Merenus: *Rozprava namísto úvodu: drama, divadlo a film v perspektivě teorie vyprávění*), překladem popularizačního článku o naratologii dramatu (R. Sommer: *Vyprávění v dramatu*), textem o dějinách teorie vyprávění (O. Sládek: *Od strukturalismu k nové naratologii*), ale zejména čtyřmi původními studiemi (A. Merenus: *Jak vypráví drama*; T. Kačer: *Proměna funkce posla v dramatu*; J. Šotkovský: *Dva druhy strategií – dva druhy napětí*; R. D. Kokeš: *Poznámky k poetice filmu v českých zemích (1911-1915)*). Právě v tomto projektu se zatím nejdůsledněji projevilo celkové zaměření BRNKu, v němž teorie vyprávění představuje jakousi rámcující perspektivu pro metodicky i disciplinárně různorodé příspěvky (plné verze textů je možné najít na internetové adrese: www.brnk.wz.cz/brnktheatralia.pdf). Několik členů BRNKu pak přispělo i do kolektivní monografie *Heterologika: poetika, lingvistika a fikční světy* (2012), jež byla pod edičním dohledem B. Fořta připravená k 90. narozeninám čestného předsedy Lubomíra Doležela.

Podobným způsobem jako doposud se chce kroužek profilovat i nadále, tedy propojovat výzkumné cíle s cíli popularizačními. I v budoucnu hodláme zvat odborníky

z různých vědeckých disciplín, kteří budou v rámci veřejných přednášek či řízených debat seznamovat posluchače se stavem svého výzkumu a své závěry obhajovat v často ostré diskusi. Kromě této činnosti plánuje však BRNK pracovat i na společných výzkumných projektech, z nichž ten nejbližší se týká naratologických otázek spojených s dílem Jaroslava Haška (chystané kolokvium by mělo proběhnout na začátku roku 2015). Věříme nicméně, že budou následovat i další výzkumné projekty, věnující se třeba i méně tradičním tématům a problémům.

Radomír D. Kokeš a Aleš Merenus